

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังทดลอง (Two-Group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาผลของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ สำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ของโรงพยาบาลมหาสารคาม แล้วนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

Rajabhat Mahasarakham University

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคเบาหวาน และขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานมี ระดับน้ำตาลในกระแสเลือดมากกว่า 200 มิลลิกรัม/เดซิลิตร รวมทั้งสิ้น 1,546 คน ที่มารับบริการตรวจรักษาในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลมหาสารคาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1) **กลุ่มทดลอง** คือผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคเบาหวาน มีระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่า 200 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดมหาสารคาม และเป็นกลุ่มที่สมัครใจกับฝ่ายสุขศึกษา ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาสารคาม คัดเลือกมาทดลองกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 30 คน

2) **กลุ่มเปรียบเทียบ** คือผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคเบาหวานมีระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่า 200 มิลลิกรัม ต่อเดซิลิตร ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดมหาสารคาม ที่เหลือจากกลุ่มทดลองจำนวน 1,516 คน ซึ่งผู้วิจัย ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) มีโอกาส ถูกเลือกเท่าๆ กัน จึงใช้วิธีการนำรายชื่อผู้ป่วยทั้งหมดลงในกล่อง แล้วจับสลากชื่อผู้ป่วยโรคเบาหวานครั้งละ 1 ใบ สลากที่จับได้แล้วให้เอาออกนอกกล่อง จับสลาก จำนวน 30 ครั้ง ได้จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานในกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 30 คน แล้วผู้วิจัย สอบถามความสมัครใจที่จะเข้าการวิจัยเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งทุกคนยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย

2.1 วิธีดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมสุขภาพ

กลุ่มทดลอง หลังจากเตรียมความพร้อมทางจิตใจและสภาวะทางร่างกายของผู้ป่วยแล้วสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้การส่งเสริมสุขภาพในกิจกรรมต่างๆ ได้โดยการผสมผสานกิจกรรมเหล่านั้นให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและสภาพความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการดูแล สุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ประกอบไปด้วย นักวิชาการสุขศึกษา เกษัชกร พยาบาล โภชนาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพและนักกายภาพบำบัด เป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและร่วมจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวานในกลุ่มทดลองประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 1 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวาน โดยนักสุขศึกษาจะเป็นผู้นำกลุ่มในการอภิปรายประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคเบาหวานให้ครอบคลุมในเรื่องสาเหตุการเกิดโรค การเกิดอาการแทรกซ้อนต่างๆ การรักษารวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยา อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดูแลตนเอง ซึ่งในกระบวนการจะเน้นการสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ความตั้งใจ ความพร้อมหากเกิดปัญหาสุขภาพจะพยายามให้ผู้ป่วยได้ช่วยแก้ปัญหาและให้ผู้ป่วยได้นำแนวทางแก้ไขปัญหานั้นไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเองต่อไป

กิจกรรมที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ป่วยได้เกิดทักษะในการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรค โดยกิจกรรมนี้นักโภชนาการจะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้ป่วยเบาหวานได้ทราบถึงความจำเป็นของการควบคุมอาหารรู้จักเลือกรับประทานอาหารให้ครบทุกหมู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย โดยมีอาหารสาธิตซึ่งเป็นอาหารที่บ้านที่คนในท้องถิ่นรับประทานมาแสดงให้ผู้ป่วยดู และให้ตัวแทนผู้ป่วยลองเลือกอาหารที่ตนเองรับประทานอยู่เสมอโดยอาหารที่นำมานั้นจะมีอาหารรับประทานและไม่ควรรับประทาน ในการเลือกนั้นในตอนแรกจะยังไม่มีการแนะนำในเรื่องอาหารที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน เมื่อตัวแทนผู้ที่ป่วยได้เลือกอาหารแล้ว จะให้ผู้ป่วยในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นว่าอาหารเลือกมานั้น เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน พร้อมทั้งนำข้อมูลการบันทึกการรับประทานใน 1 อาทิตย์ที่ผู้ป่วยบันทึกมาให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่าผู้ป่วยแต่ละคนนั้น รับประทานเหมาะสมหรือไม่ สาธิตสัดส่วนของอาหารในหมวดต่างๆ และพลังงานที่ได้รับให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรับประทานอาหารในแต่ละมื้อ

กิจกรรมที่ 3 สัปดาห์ที่ 8 เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเกิดทักษะในการออกกำลังกาย กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ป่วยได้มีการฝึกทักษะในการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับโรค พร้อมทั้งการเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย โดยมีวิธีการคือ จะสอบถามความคิดเห็นของผู้ป่วย เกี่ยวกับความจำเป็นของการออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยเบาหวานขณะป่วยเป็นโรคเบาหวานมีการออกกำลังกายหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งสาธิตวิธีการออกกำลังกายโดยกิจกรรมนี้นักส่งเสริมสุขภาพจะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย พร้อมให้ข้อมูลวิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้องและเหมาะสมกับโรค และให้ผู้ป่วยได้ทดลองฝึกออกกำลังกายพร้อมกัน

กิจกรรมที่ 4 สัปดาห์ที่ 12 เป็นกิจกรรมคลายเครียดและสร้างความตระหนักให้ผู้ป่วยได้เห็นความสำคัญในการดูแลตนเอง โดยนำไปเยี่ยมชมผู้ป่วยเบาหวานที่เกิดภาวะแทรกซ้อนไตวายเรื้อรัง ที่รับการรักษาด้วยการฟอกเลือดหรือล้างไตทางหน้าท้องที่มีสาเหตุจากโรคเบาหวาน แล้วสอบถามความรู้สึกของผู้ป่วยว่ารู้สึกอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรหากไม่ต้องการเกิดอาการแทรกซ้อนเช่นนี้ และหลังจากนั้นเข้าห้องกิจกรรมฝึกสมาธิคลายเครียด โดยการเปิดวีซีดีการฝึกปฏิบัติสมาธิคลายเครียดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ให้ผู้ป่วยทดลองฝึกปฏิบัติตามใช้เวลาประมาณ 10 นาทีและต่อยังวิธีดีรายการ ฮอทไลน์ สายสุขภาพ เรื่องพลังลมปราณรักษาสุขภาพและบำบัดโรค โดยอาจารย์ศุภกิจ นิมมานนรเทพ และให้ผู้ป่วยได้ทดลองฝึกปฏิบัติพลังลมปราณรักษาสุขภาพใช้เวลาประมาณ 15 นาที และแนะนำให้ผู้ป่วยนำไปฝึกปฏิบัติที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

มีการสรุปถึงผลดีผลเสียของการปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม ผลดีผลเสียของการปฏิบัติตนที่เหมาะสมและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ และให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยสามารถปฏิบัติได้ทุกวิธี หลังจากนั้นวัดความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (Post – test) โดยใช้แบบทดสอบผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และวัดระดับน้ำตาลในเลือดอีกครั้ง

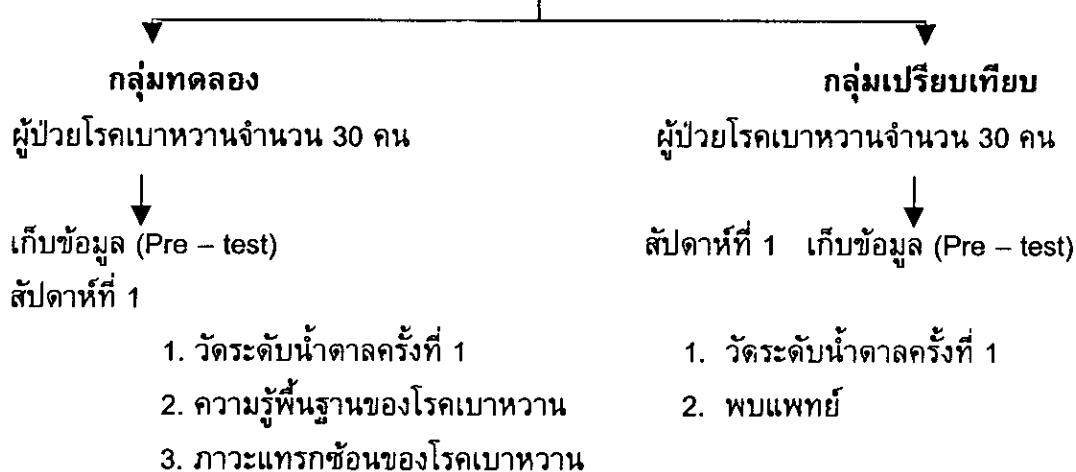
กลุ่มเปรียบเทียบ เป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ โดยกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มารับการรักษาตามปกติตามแพทย์นัดเป็นระยะ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนโดยใช้แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน แบบวัดเจตคติ และแบบวัดพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากงานวิจัยที่ใกล้เคียงสร้างขึ้น
2. ดำเนินการทดสอบกลุ่มเปรียบเทียบ โดยให้กลุ่มเปรียบเทียบได้รับการตามปกติจากพยาบาลและทีมสุขภาพคลินิกพิเศษ โรงพยาบาลมหาสารคามรวม 4 ครั้ง ทั้งนี้กลุ่มเปรียบเทียบจะได้รับการวัดระดับน้ำตาลในเลือดทุกเดือน
3. กำหนดวันให้บริการคลินิกโรคเบาหวาน ของโรงพยาบาลมหาสารคาม เพื่อให้ผู้ป่วยมารับการบริการตรวจตรงกับวันที่เปิดให้บริการคือทุกวันพุธ เวลา 7.00 – 12.00 น. เดือนละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 4 เดือน หรือตามคำสั่งของแพทย์
4. เมื่อทดลองครบ 4 ครั้งแล้ว ทำการวัดความรู้เรื่องโรคเบาหวาน เจตคติต่อโรคเบาหวาน พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน และวัดระดับน้ำตาลในเลือดอีกครั้ง

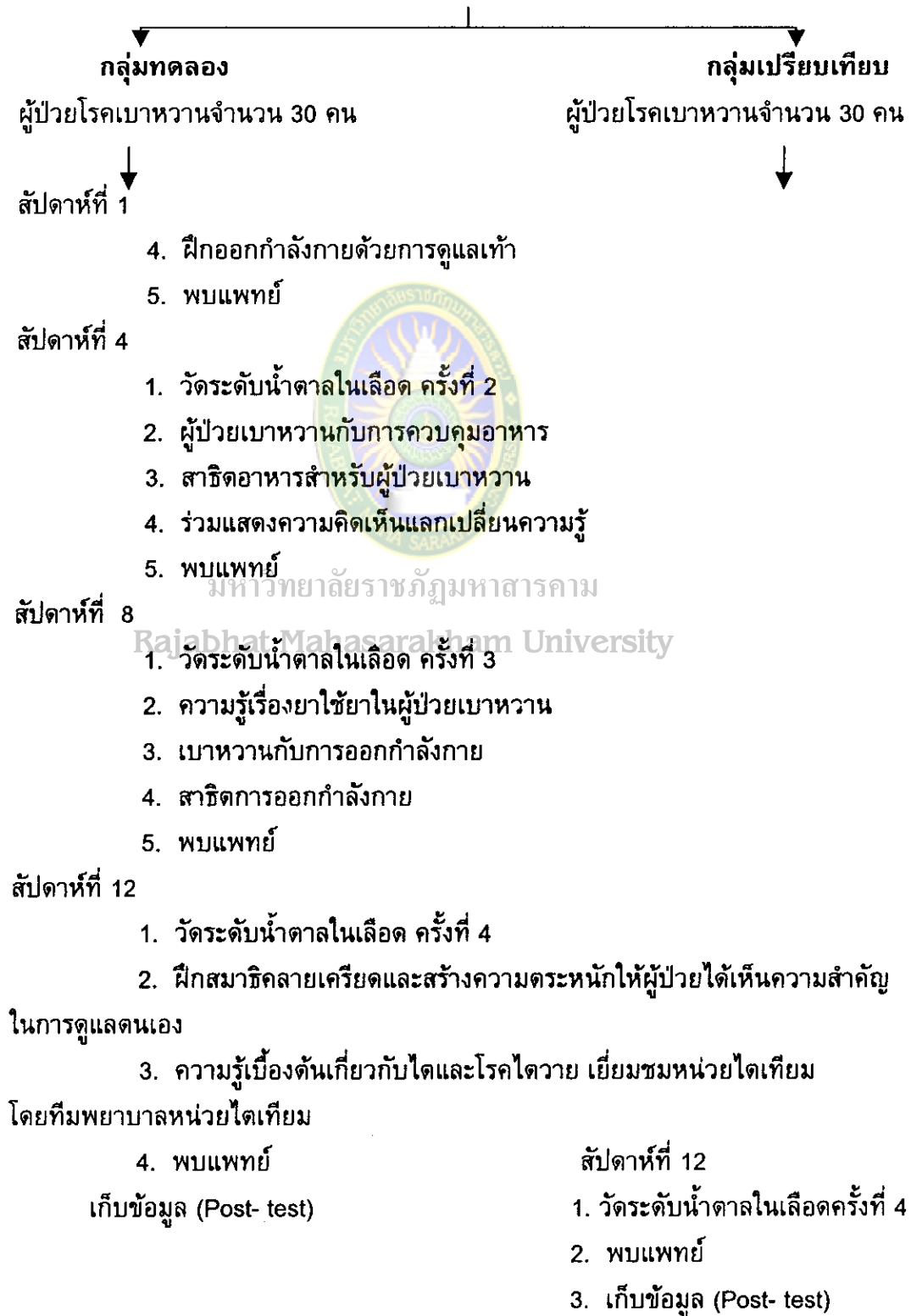
2.2 แบบแผนกิจกรรมโครงการส่งเสริมสุขภาพ

ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษาที่คลินิกเบาหวาน แผนกผู้ป่วยนอก

โรงพยาบาลมหาสารคาม

แบบแผนกิจกรรมผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษาที่คลินิกเบาหวาน
แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลมหาสารคาม

2.3 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามจากงานวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น พิไลวรรณ ยอดประสิทธิ์ (พ.ศ 2542) ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน และเสฐียรพงษ์ ศิวินา (พ.ศ 2546) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 1 ฉบับ

แบ่งออกเป็น 2 ตอน 10 หน้า คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

ตอนที่ 2 ประกอบด้วย แบบสอบถาม 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน

ส่วนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่อโรคเบาหวาน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-end Question) แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะครอบครัว

ตัวอย่าง

0. เพศ

ชาย

หญิง

00. อายุ ..... ปี (จำนวนปีเต็ม)

000. อาชีพ

รับราชการ

รับจ้าง

รัฐวิสาหกิจ

งานบ้าน

ค้าขาย

อื่น ๆ ระบุ .....

เกษตรกร

0000. สถานภาพสมรสของท่าน

- โสด สมรส
 หม้าย หย่าร้าง / แยกกันอยู่

00000. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใด

- ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อุดมศึกษา

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน แบบทดสอบนี้ ผู้วิจัยปรับปรุงจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวัดความรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วย โรคเบาหวาน ลักษณะแบบวัดความรู้เป็นข้อคำถาม จำนวน 25 ข้อ ลักษณะข้อคำถาม เป็นการตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบข้อความถูกต้องให้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบผิดหรือไม่ ตอบให้ 0 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-17 คะแนน เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (จันทิมา โดษนนท์, 2544: 65)

คะแนนร้อยละ 0 - 49

หมายถึง มีความรู้ระดับต่ำ

คะแนนร้อยละ 50 - 74

หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป

หมายถึง มีความรู้ระดับดี

ตัวอย่าง

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
0 โรคเบาหวานเป็นกลุ่มอาการของโรคซึ่งร่างกายไม่สามารถใช้น้ำตาลได้ตามปกติ	.....	.....
00. ถ้าจะควบคุมโรคเบาหวานให้ได้ดีท่านจะต้องควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในระดับ 100 - 140 mg %	.....	.....
000. ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเป็นเวลานานๆ จะทำให้เกิดโรคแทรกซ้อน เช่น รู้สึกคล้ายจะเป็นเหน็บชาที่ปลายเท้าทั้ง 2 ข้างหรือมีอาการปวดแสบปวดร้อน	.....	.....

แบบวัดเจตคติต่อโรคเบาหวาน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นประโยคข้อความ ประกอบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีทั้งหมด 3 อันดับคือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วยปานกลางและไม่เห็นด้วย โดยใช้ข้อความในแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความด้านบวก และข้อความด้านลบ จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก ให้ 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก ให้ 1 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

การประเมินเจตคติต่อโรคเบาหวาน โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 9)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง เจตคติระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง เจตคติระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง เจตคติระดับสูง

ตัวอย่าง

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
0. การป่วยเป็นโรคเบาหวาน ไม่ทำให้รู้สึกแตกต่าง จากคนทั่วไป	.....	.....	.....
00. การรักษาโรคเบาหวานให้หายขาดต้องใช้สมุนไพรร่วม ด้วย	.....	.....	.....
000. การรับประทานยาโรคเบาหวานตามที่แพทย์สั่งเป็น เวลานานๆ ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ	.....	.....	.....

แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเอง แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยปรับปรุงให้ครอบคลุมพลังความสามารถ 10 ประการ เพื่อวัดพฤติกรรมในการปฏิบัติ การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 39 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน ประเมินค่า 3 ระดับคือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้	1	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	ให้	3	คะแนน

เกณฑ์ในการการแปลความหมายของคะแนนการดูแลตนเอง ดังนี้

(วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 : 10)

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.66	หมายถึง	มีการดูแลตนเองระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.67 – 2.33	หมายถึง	มีการดูแลตนเองระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34 – 3.00	หมายถึง	มีการดูแลตนเองระดับดี

ตัวอย่าง

ข้อคำถาม	ปฏิบัติได้ เป็น ประจำ	ปฏิบัติ เป็นบาง ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
ความสามารถในการดูแลตนเองทั่วไป			
0. ท่านดื่มน้ำสะอาดอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย	.....	.....	.....
00. ท่านอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	.....	.....	.....
000. ขณะอาบน้ำทุกวันท่านจะทำความสะอาดบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ รัดแร้ว และข้อพับต่างๆ	.....	.....	.....
0000. ท่านไปรับการตรวจสุขภาพด้านอื่นๆ เช่น ตา ตรวจเหงือก ฟัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	.....	.....	.....
00000. ท่านนอนหลับวันละ 6-8 ชั่วโมง	.....	.....	.....

แบบสอบถามปลายเปิด (Open-end Question) ให้ตัวอย่างโดยระบุถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการโรงพยาบาลมหาสารคาม และนำมาสรุปถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ป่วยโรคเบาหวานเป็นรายข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่าง

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพ

1.1 ข้อคิดเห็น .....

.....

1.2 ข้อเสนอแนะ .....

.....

2.4 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการดังนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.3.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย กับการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อนำมาปรับปรุงใช้ตามความเหมาะสม

2.3.2 สร้างแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน จำนวน 25 ข้อ แบบวัดเจตคติต่อโรคเบาหวาน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 39 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 4 ข้อ และแบบบันทึกระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ. โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามต่างๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

2.3.3 สร้างแบบสอบถาม แล้วนำส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบให้คำแนะนำปรับปรุง

2.3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่สังกัดในหน่วยงานจำนวน 4 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1. เกษัชกรหญิงนฤมล คุณเจริญรัตน์ เกษัชศาสตร์บัณฑิต (Doctor of Pharmacy) ตำแหน่งเภสัชกร 6 โรงพยาบาลมหาสารคาม
2. นางนิตยา ชำนาญคำ พยาบาลศาสตร์ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 7 ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มงานสุขศึกษา โรงพยาบาลมหาสารคาม
3. นางอรณต วัฒนะ สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข 7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม
4. นายสังคม คำชาย ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ตำแหน่งผู้อำนวยการ ระดับ 8 โรงเรียนบ้านเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

2.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาเป็นรายข้อ แต่ละข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยใช้คะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 117)

+1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	เป็นตัวแทนเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	เป็นตัวแทนเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	ไม่เป็นตัวแทนเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ซึ่งได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ได้ พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.61 – 0.89

3.2 การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่ายรายข้อ

3.2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ที่หาความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาอำนาจการจำแนกรายข้อระหว่างกลุ่มสูง 25% กับกลุ่มต่ำ 25% โดยใช้วิธีหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อตามวิธีการของ t -test แล้วเลือกข้อที่มีค่า t สูงไว้ (อาจใช้ 1.734 ขึ้นไปซึ่งหมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ในการทดสอบทางเดียว) ใช้เป็นแบบวัดตัวแปรดังกล่าวต่อไป สูตรหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ t ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 : 238)

สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_{\text{สูง}} - \bar{X}_{\text{ต่ำ}}}{\sqrt{\frac{S_{\text{สูง}}^2}{n_{\text{สูง}}} + \frac{S_{\text{ต่ำ}}^2}{n_{\text{ต่ำ}}}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาอำนาจจำแนกข้อสอบในข้อนั้น
	$\bar{X}_{\text{สูง}}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_{\text{ต่ำ}}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	$S_{\text{สูง}}^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
	$S_{\text{ต่ำ}}^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

3.2.2 การหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อสอบ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2541 : 199-201)

1) นำแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานที่หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ดังได้กล่าวในข้อ 3.2.1 และนำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และรวมคะแนนของแต่ละคน

2) นำกระดาษคำตอบมาจัดเรียงคะแนนจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด โดยให้ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดอยู่ด้านบน (กระดาษคำตอบที่ได้คะแนนรวมเท่ากันจะเรียงติดกัน โดยเรียงแผ่นใดก่อนก็ได้)

3) นับกระดาษคำตอบจากข้างบนลงมา (27%) เรียกว่า กลุ่มสูง (High group) ใช้อักษรย่อว่า H ซึ่งมีจำนวน 11 คน และนับกระดาษคำตอบจากด้านล่างขึ้นมา (27%) เรียกว่ากลุ่มต่ำ (Low group) ใช้อักษรย่อว่า L ซึ่งมีจำนวน 11 คน

4) นำกระดาษคำตอบในกลุ่มสูงไปลงรอยขีด (Tally) ในแบบฟอร์มเฉพาะข้อที่ตอบถูกเพื่อนับเป็นความถี่ในแต่ละข้อว่ามีกลุ่มสูงตอบถูกกี่คนและกลุ่มต่ำก็ทำในทำนองเดียวกัน

5) นำค่ารวม (H) และรวม (L) ของแต่ละข้อไปคำนวณหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{H + L}{2N} \quad r = \frac{H - L}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากของแบบทดสอบความรู้
	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบความรู้
	H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ผู้วิจัยได้นำข้อสอบข้อที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.2 – 0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.2 – 1 มาเป็นข้อคำถามในการวิจัย

3.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดย

3.3.1 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน โดยวิธีคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson formula 20 : KR. 20) ดังสูตร พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 : 225) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95

สูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ = 1 – p
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3.3.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อโรคเบาหวาน และการสร้างมาตรวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิท (Likert Scale) การวัดเจตคติตามวิธีนี้จะกำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็นระดับ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการดังกล่าวในการดำเนินการศึกษากำหนดความระดับความรู้สึกของคนเป็น 3 ระดับ (สุภัทยา ทวีศรี. 2545 : 11) ดังสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 121) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71

3.3.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) ดังสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 121) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.68

สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงโรงพยาบาลมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เรียงลำดับ ดังนี้ ข้อมูลปัจจัยพื้นฐาน ความรู้เรื่องเกี่ยวกับโรคเบาหวาน เจตคติต่อโรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองคนละประมาณ 20 นาที และผลการวิเคราะห์ระดับน้ำตาลในเลือดจากห้องพยาธิวิทยาของโรงพยาบาลมหาสารคาม

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows (Statistical package for the social science version 11.0) และทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้สำหรับนำมาวิเคราะห์ต่อไป

5.2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาวิเคราะห์แจกแจงความถี่และค่าร้อยละตามตัวแปรอิสระ

5.3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน แบบวัดเจตคติต่อโรคเบาหวาน แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเอง และแบบบันทึกระดับน้ำตาลในเลือดโดยวิเคราะห์ ดังนี้

5.3.1 วิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนร้อยละ 0 – 49 หมายถึง มีความรู้ระดับต่ำ

คะแนนร้อยละ 50 – 74 หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 75 หมายถึง มีความรู้ระดับดี

5.3.2 วิเคราะห์เจตคติต่อโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง เจตคติระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง เจตคติด้านกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง เจตคติระดับสูง

5.3.3 วิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง มีการดูแลตนเองระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง มีการดูแลตนเองปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง มีการดูแลตนเองในระดับดี

5.3.4 วิเคราะห์ระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ กำหนดค่าระดับน้ำตาลในเลือด ดังนี้

ระดับน้ำตาลในเลือดระหว่าง 70 – 120 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร หมายถึง ดี

ระดับน้ำตาลในเลือดระหว่าง >120-180 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร หมายถึง พอใช้

ระดับน้ำตาลในเลือดเกิน 180 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร หมายถึง ไม่ดี

(ต้องแก้ไขปรับปรุง) (วนิดา นิมิตรพรชัย.2538)

5.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน เจตคติต่อโรคเบาหวาน และระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบด้วยค่า t -test (Independent Samples t -test)

5.4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

5.4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของเจตคติต่อโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

5.4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

5.4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

5.5 สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ป่วยโรคเบาหวานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลมหาสารคาม

5.6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอในรูปของความเรียงประกอบตารางและข้อเสนอแนะ